

ERDÉLYI SZEMLE

nemzelpolitikai

hetilap

1940. október 15. 6. sz.

Főszerkesztő: S. NAGY LÁSZLÓ

Huszonötödik évfolyam

Erdély parlamentje

A huszonkét évig elzárt, hiába-vágyakozó Erdélyben most mindennapos a fővárosi látogatás. Nem kell nekünk mennünk Budapestre, az ország fővárosa jön le hozzánk mindegyre új és újabb garnitúrákkal. Amióta miniszterelnökünk első látogatását megtette, azóta egymásután jönnek a kormány tagjai, a minisztériumok megbízottjai, különböző állami érdekképviselők vezetői, a gazdasági élet vezérei, hivatalok főtisztviselői, hogy segítségére, támogatására legyenek ennek a kiuzsorázott, kifosztott szegény Erdélynek. Milyen más ez az országjárás — mint a huszonkét év előtti és a huszonkét év alattiak! Akik akkor jöttek, mindenik azért jött, hogy valamit ő is kifejjen ebből az agyonfejt, szegény özvegy-asszony sovány tehénből. Most? Aki jön, mindenki hozni akar valamit. Mindenkinek van a tarsolyában valami jószándék, valami meleg testvéri akarat, valami kimondhatatlanul szép érzés: én is, én is hozzá szeretnék járulni ennek a földnek, ennek a népnek az újjászületéséhez. Milyen más idők, milyen más emberek, milyen más célok, más érzések!

A huszonkét év alatt jóformán csak jöttek, mentek, beszéltek, teleordították, végig kiabálták Erdélyt Erdélyt egyik sarkától a másikig, világmegváltó ideákkal, de nekünk hallgatnunk kellett mindig, mi még a szánkat sem nyithattuk ki, döntöttek rólunk — nélkülünk is. Kőzjogi képviselő? Parlamenti képviselő? Ugyan ki gondolt komolyan arra? Ki akarta, hogy az erdélyi magyarságnak komoly képviselője legyen akár a törvényhozásban, akár az ország más fórumain? Mire lett volna az? Kétmillió ember sorsa, ugyan, kit érdekelt a hirtelen urakká lett néptribünök, balkáni álpolitikusok, hazug ideológisták közül! Mindegy, hála a jó Istennek, hogy tul vagyunk rajta. S hogy mennyire tul vagyunk — és hogy tul akarunk lenni — azt bizonyítja Erdély legutolsó parlamenti összejövedele is.

Erdély parlamentje!

Eddig még csak képviselőtünk sem volt. És most egész parlamentet kaptunk. S még csak száz kilométereket sem kellett fáradnunk érte, az egész parlament ide jött hozzánk, közénk — Kolozsvárra!

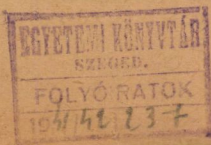
Régi történelmi idők emlékei éledtek fel bennünk. A fejedelmi kor ragyogó napjai. Torda, Marosvásárhely, Gyulafehérvár, Kolozsvár. János Zsigmond, Báthoriak, Bethlen, Bocskai, Rákócziak kora. Skófiomos, bogláros menték, nyestprémes, diszmagyaros urak, kócsagtollas, kacagányos vezérférfiak, akik nemcsak a kis Erdély sorsát igazítgatják, de beleszóltak a világ ügyeibe is. Amikor Erdély szava svédek honába, messzi Hispániába, frankokhoz és germánokhoz is eljutott. S most mi vagyunk mindez! Most mi képviseljük Erdélyt, önmagunkat! Fogjuk meg a karunkat, szorítsuk meg, vajjon eb-

ren vagyunk-e? Ébren! Mi gyűltünk össze a kolozsvári városházán, Erdély mai fiai, Erdély képviselője. Te vagy én? Mindegy. A sors a fontos. A szív, a lélek közössége, az akarat azonossága. Mindannyian ott voltunk a barna padokban, mert mindannyiunk sorsáról volt szó s igazán csak véletlen, hogy névleg más volt ott, mint én vagy te, vagy ő. Mert a valóságban már mindannyian ráérettünk a képviselőre, viseltük egymás sorsát huszonkét évig, viselheti most már akárki a mi terhünket, közösen csak elhordozzuk valahogy.

Hanem néhány nevet mégis kiemelek a sorból. Tudós prókátorunk, Erdély nagy fia, apostola, Teleki Pál mellett ott láttuk Pataky Tibor államtitkárt s vele együtt egész vezérkarát. Huszonkét évig nem tudtuk, mert nem volt szabad tudnunk, hogy ki örökös olyan hűségesen Erdély minden rebbenése, minden gondja fölött. És most megtudtuk. Pataky Tibor volt. Mint egy erős kéz, úgy markolt belénk s mint egy jóságos atyai kéz, úgy igyekezett védni, erősíteni, megtartani. Ha bajunk volt, ő segített. Ha kérni akartunk, hozzá kellett fordulnunk. Ha terveink voltak, ő segítette a megvalósuláshoz. S mindezt csak most tudtuk meg, amint ott ült a miniszterelnök mellett — élő lelkiismeretként. S ő most is csak hallgatott. Hallgatta, mit mondanak Erdély fiai. Mit kérnek, mik a terveik, mit akarnak? Hogy aztán segíthesse tovább — Erdélyt, a felszabadult, újjáépülő Erdélyt.

És ott voltak mellette hűséges segítő társai: Papp József, aki Kolozsvár utolsó főispánjaként ment el körünkől, s Erdély első kormánybiztosaként tért vissza. És közben — huszonkét éven át, mit tett volna mást — dolgozott Erdélyért, hogy egyszer újra visszatérhessen karriere induló forrásához. És ott van Fritz László. Mennyit, de mennyit viaskodott ezért a földért. Mint fiatal ember kezdte, most is fiatal, ugyanaz az arc, ugyanaz a lélek, de milyen másként tért vissza. De hagyjuk. Inkább viaskodjunk tovább vele — ezért a földért. Mert neki ez a föld már mindene. S viaskodnia kell érte — tovább. Aztán Incze Péter, Kolosváry-Bocsa Mihály és a többiek. Mindenik külön fejezetet érdemel a galériában. El is jön az ideje, amikor külön-külön irunk majd róluk. Most, a huszonkét éves harc végén, az új harc kezdetén — mint az igazi erdélyi szellem képviselőit üdvözljük őket — mi az erdélyi sors hordozói. És örülünk, hogy összetalálkoztunk és a jövőben együtt képviseljük Erdélyt — Erdély parlamentjében. A melynek valóban erdélyinek kell lennie. Lélek, hely és akarat szerint.

Helyes volt összehívni Erdély parlamentjét. Szint és erőt jelentett. Csak javára lehet az anyaországnak. Tovább kell építeni, fejleszteni ezt a szép tervet, nemes hagyományt, építő erőt.

Erdély számokban, nevekből

Nagy történelmi idöket élünk... Erdemes visszajelentani s összehasonlítást tenni a régi idökre. Csak néhány szám, néhány név és mégis meglátjuk benne egész Erdélyt. Erdély egész történelmét, magyar kulturáját s gazdasági összetételét. E számokból, nevekből következtenni is lehet, példákat vonhatunk le, támaszunk és utmutatónk lehet a jövőre nézve.

Lássuk, mit mondanak hát ezek a nevek és számok?

Erdély történelme.

Kr. u. 106. Decebal dák király és Traianus római császár harcai Erdélyért. 274. Aurélianus római császár megszünteti a római megszállást, visszavonja csapatait és hivatalnokait. 453. Attila halála után Csaba a székelyekkel Erdély délkeleti szögletében telepedik meg. 896. A székely törzs a honfoglaló magyarokkal együtt teljessé teszi a magyar honfoglalást. 1003. Gyula fellázad, István király leveri. 1210. A magyar krónika a havasokban megjelenő idegen pásztorokról tesz említést, akik magokat blachoknak mondják. 1241. A tatárjárás. 1420. A török pusztítás. 1505. A magyar, székely és szász rendek Agyagfalván elhatározzák, hogy Erdély művelődéséért összefognak és közösen fogják védeni e földet. 1526. Mohács. Szapolyait magyar királlyá választják. 1541. Szapolyai halálával a török hatalmába keríti Budát, Izabella pedig a kis János Zsigmond királlyal Erdélybe jön. Ezzel megkezdődik a magyar királyság kényszerű erdélyi berendezkedése. 1562. A székelyek a fiatal király nevében uralkodó Fráter György törvénytelenéseivel szemben jogaik védelmére kelnek. Székely támad — székely bánja. 1568. A tordai gyűlés, melyen kimondják a lelkiismereti szabadságot. 1571. A marosvásárhelyi országgyűlés, amely törvényesíti a négy vallásfelekezetet. 1576. Báthory Istvánt lengyel királlyá választják. 1603. A Báthoriak kapkodó uralkodása alatt Erdélybe hívott Mihály vajda ellen Székely Mózes fegyvert fog. 1606. Bocskai megkötö a Habsburgokkal a bécsi békét. 1613. Bethlen Gábor uralkodásával Erdély külpolitikai tényező lesz. 1630. I. Rákóczi György bibliát ad a románoknak. 1662. Apafi — Erdély aranykora. 1703. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. 1711. A nagykárolyi béke. 1764. Mádéfalvi székelyölés. 1768. Mária Terézia belátva az uralmi rendszer hibáit, biztosítja újra a székelyek jogait, s Erdély önálló kormányzását. 1782. Az osztrák kamarilla ellenünk izgatja az egyre szaporodó román lakosságot. Hora—Closca felülről támogatott lázadása. 1848. Az unió szabadság védelméért. Bem tábornok csodálatos erdélyi harcai. 1867. A kiegyezés. 1872. A kolozsvári egyetem alapítása.

1918. december 1. Erdély gyásznappja: a gyulafehérvári gyűlés. 1940. augusztus 30. A bécsi döntés.

Az erdélyi magyar művelődés legkimagaslóbb eseményei és személyei. Világértékek: A székely alkotmány. Hunyadi János. Mátyás király. Dávid Ferenc. Az 1568. tordai gyűlés lelkiismereti szabadság-törvénye és az unitarizmus. Báthori István lengyel király. A reformáció fejedelmi hitvédői: Székely Mózes, Bocskai István, Bethlen Gábor, a Rákócziak. Rédey Claudina, az angol királyi ház öse. Apáczai Csere János, Szenczi Molnár Albert, a humanista kor tudósai. Tótfalusi Kiss Miklós, a magyar nyomdászat halhatatlan hihordója. Körösi Csoma Sándor, Bólyai Farkas és János. Az Amerika-járó Bölöni Farkas Sándor, Ditrói Puskás Tivadar, Edison munkatársa. Apáthy István, a mikrobiotika tudósa. Szentgyörgyi Albert, a Nobel-díjas. Kolozsvári testvérek, a prágai Szentgyörgyi szobor alkotói.

A magyar művelődés halhatatlanjai: A csiki színjátkozó diákok. Az első magyar színigazgató, Felvinczi György uram. A kolozsvári színészet és az első állandó magyar színház. Az első magyar történelmi regény írója: Jósika Miklós. A Vörösmartyt előző aranyosrákosi Székely Sándor, az éposz-író unitárius püspök. A Petőfit, Aranyt előző Szentiványi Mihály. Kölcsey, a Hymnusz költője. Kriza és a vadrózsák. Pázmány. Brassai Sámuel a nagy polihisztor, a magyar pedagógia uttörője. Mikes Kelemen. Az Akadémiáról álmodozó Bod Péter. A művészet uttörői: Barabás Miklós, Sikó Miklós, Székely Bertalan, Munkácsi felfedezője: Szamosy Elek, Gyárfás Jenő, a Vastaghok, a nagybányai iskola alapítói. Mikó Imre gróf, Wesselényi Miklós báró. Gyulai Pál. Ady Endre.

A történelmi Erdély területe összesen 103.000 (pontosan 103.093) km². Ebből Beszterce, Szolnok Doboka, Kolozs, Torda-Aranyos, Alsófehér, Hunyad megyék s az azokon belül fekvő megyék a Kárpátok vonulatáig, valamint a Partium: a később csatlakozott Szilágyság 57.000 km², a trianoni döntéssel csatlakozott Máramaros, Szatmár, Bihar és Arad megyék 27.000 km², a Bánság, Temes, Torontál megyék 17.000 km², összesen 103.000 km² (pontosabban 103.093 km²).

Foglalkozási ágak szerint: földműveléssel foglalkozott 75, iparral 10, kereskedelemmel 2,5, közszolgálatban állt 5, és vegyes értelmiségi 7,5 százalék.

Irni olvasni tud: a magyarok közül 85, a románok közül 51, általában 68 százalék (Magyarországon 91, Romániában 55 százalék az arányszám).

Az 1940. augusztusi bécsi döntéssel az 103.093 négyzetkilométer területből visszatért 43.591 négyzetkilométer, lemaradt 59.502 négyzetkilométer. A hatodfél millió lakosból visszatért 2.394.557 lakos, lemaradt 3.253.910 lakos. A visszatért terület anyanyelvi megoszlása 1910-ben a következő volt: magyar 1.125.732 (51,4%), román 926 ezer 268 (42,2%), német 90.195 (4,1%), egyéb 29.091 (1,3 százalék).

Az 1930. román kimutatásban megváltoznak ugy a számok, mint az arány, s természetes, hogy román többséget mutatnak ki. Ez azonban nem áll fenn, mert a régi

Legszebb szórakozás a budapesti

SZENT GELLÉRT HULLÁMFÜRDŐ!

Olcsó árak reggel 9-ig és délután 4 óra után. Egy jeggyel használhatja a Hullám- és Pezsgőfürdőt, valamint a park 37°-os meleg thermálmedencéjét. Kívánatra torna- és box-oktatás.

„EMKE“ drogéria

KOLOZSVÁR, FÖTER

Illatszerek, vegyszerek, toilette és fényképészeti cikkeek nagyraktára.

A szerkesztő asztaláról

KIK KAPTAK CORVIN-LANCOT ÉS KOSZORUT?

Legfelsőbb kormányzói kézirattal a Corvin-lancok számára 15-re, a Corvin-koszorúké pedig 80-ra emelték Erdély felszabadulása alkalmából. Ezzel kapcsolatosan az erdélyi írók és művészek közül a Corvin-lancot megkapták: Balogh Artur jogtudós a tudomány, Kelemen Lajos történettudós a történelemtudomány és Reményik Sándor író az irodalom terén szerzett kiváló érdemeik elismeréséül, Balázs András kulturpolitikus, Berde Mária író, Biró Vencel történettudós, Gyallay Domokos író, Gyergyay Árpád orvostudós, György Lajos irodalomtudós, Kemény János báró író, Kós Károly építőművész és író, Krjstóf György irodalomtudós, Nyirő József író, Pakocs Károly író, Scheffer János egyházjogtudós, Szilágyi Dózsa hitszónok, Szopos Sándor festőművész, Tamási Áron író, Tavaszy Sándor bölcsészettudós, Varga Sándor bölcsészettudós és B. Várad Aranka színművésznő pedig a tudomány, irodalom és művészet terén szerzett kiváló érdemeik elismeréséül a magyar Corvin-koszorút.

Erdélyi Tudományos Intézet. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Magyarország és különösképpen Erdély földrajzi, néprajzi, nyelvi, történeti, társadalmi és egyéb népi kérdéseinek és más országok népével való kapcsolatainak tudományos tanulmányozása céljából Kolozsvárott Erdélyi Tudományos Intézetet létesít s ennek igazgatójává dr. Tamás Lajos egyetemi nyilvános rendes tanárt, ügyvezető-igazgatójává dr. Kniezsa István egyetemi nyilvános rendes tanárt, tagjaivá pedig dr. Kelemen Lajos muzeumi és levéltári főigazgatót, dr. Biró Vencel, dr. György Lajos, dr. Kovrig Béla, dr. Lőrincz Ferenc, dr. Mészöly Gedeon, dr. Viski Károly egyetemi nyilvános rendes tanárokat, dr. Baráth Tibor, dr. Csik Lajos, dr. Hantos Gyula, dr. Malán Mihály, dr. Szabó T. Attila egyetemi nyilvános rendkívüli tanárokat, továbbá dr. Kovács László, dr. László Gyula, dr. Makrai László, dr. Nagy Zoltán, dr. gróf széki Teleki Géza és dr. Venczel József intézeti tanárokat nevezte ki.

Kolozsvár ünnepei. Az elmúlt napokban sorozatos ünnepek színhelye volt Kolozsvár ősi városa. A Főméltóságú kormányzói pár jelenlétében, ünnepélyes keretek között nyitotta meg kapuit a hazatért kolozsvári egyetem. Előzően az egyetem disz doktorává avatta a jogi karon gróf Csáky István külügyminisztert, akinek az erdélyi részek felszabadítása körül elmulthatatlan nagy érdemei vannak gróf Teleki Pál miniszterelnökkel együtt. Ünnepi eseményszámba ment az erdélyi

írók és művészek számára a kormányzói kegyvel adományozott 21 Corvin-kitüntetés adományozása is. A 21 író, művész és tudós Erdély szellemi kiválóságainak színe-javából való.

Mint ünnepi eseményt regisztrálhatjuk a kolozsvári egyetem tanárainak kinevezését, akiknek sorában számos kitűnő erdélyi tudós szerepel. A legközelebbi időben további nagy események fognak lejátszódni városunkban, amennyiben az egyetem hármas örömnép előtt áll, az Erdélyi Magyar Nyelvvelő Társaság és a Magyar Játékszín másfél százados, továbbá az Erdélyi Múzeum százévestendő jubileuma előtt.

Történelmi események sodrában és sorozatában mulnak és telnek tehát a felszabadulás boldog örömeivel átítatott napjaink és az ünnepi érzések új és új szépségekkel hatják át szívünket, lelkünket és új feladatokra acélozzák meg.

Kolozsvár nagy szellemi vonatkozású ünnepi sorozata mellett nem hagyhatjuk figyelmen kívül az gymás után következő bajtársi és ezredtalálkozásokat, továbbá a Tűzharcos Szövetség kolozsvári tevékenységét sem. Ezekben a megnyilvánulásokban ugyanis a magyar lélek sajátos kettőssége: a kulturális élet iránti örök és éber érdeklődés mellett a lovagias és vitéz katonai szellem fejeződik ki.

Ide kapcsolódik még az Erdélyben most megalakult Baross Szövetség munkája, amely gazdasági vonatkozásban igyekszik összefogni Erdély keresztény magyar kereskedő és iparos társadalmát. Az ujarcu, a régi hagyományok utjain járó keresztény, magyar erdélyiség lelke így kezdi meg a maga felszabadulási útjait új életét a szellem, a honvédelem és a gazdasági élet síkjain. (g.)

Képzőművészeti szövetkezet. Képzőművészeti szövetkezet alakult Kolozsváron. Festők, szobrászok fogtak össze, hogy együttes erővel szervezkedve oldják meg a képzőművészet egyik legégetőbb problémáját: a művészi alkotások értékesítésének módját. Mert tudni kell, hogy ma az erdélyi festő és szobrász talán leg súlyosabb kérdése a megélhetés biztosítása. Lehetnek valakinek a legszebb művészi álmái és elképzelései — mit érnek azok, ha képtelen megvalósítani bármelyiket is, — ha nincsen pénze festőkre, vászonra, alkotó-anyagra. Nem prózai szellem szól ezekben a szavakban, hanem az élet kényszerítő és fájdalmas valósága: a művésznek élnie is kell, hogy alkotni tudhasson.

Az erdélyi képzőművészeti szövetkezet ezen a nyomasztó gondon akar segíteni. Azon, hogy a művész számára nyíljon lehetőség művészi termelésének értékesítésére, hogy tudjon alkotni, hogy tudjon eladni és megélni. A szövetkezetbe máris számos jelentős erdélyi művész lépett be, köztük Botár István szobrászművész, orsz. képviselő, Ács Ferenc, Szopos Sándor, Tóth István, Kovácsy Pál, Gál Ferenc festőművészek, stb. — ezenkívül sok

műértő és műpártoló támogatja a nemes célkitűzést.

Az eszmét és megvalósítását mi is igaz rokonszenvvel fogadjuk és hisszük, hogy az az állandó tárlati helyiség, amely az Alfa-szövetkezettel együtt társulva, a szövetkezetbe tömörült művészek termelését fogja bemutatni, — nemcsak melegen pártfogolt és látogatott lesz, de Erdély népe a kulturapártolásnak ebből a nemes formájából mindenképpen méltó módon fogja kivenni a részét. (a.)

A visszatért városok lélekszáma: Kolozsvár 99.457, Nagyvárad 81.746, Szatmárnémeti 50.744, Marosvásárhely 38.116, Máramarossziget 27.648, Nagykároly 16 ezer 85, Décs 15.311, Nagyszalonta 15.176, Nagybánya 13.986, Beszterce 13.251, Sepsiszentgyörgy 10.942, Gyergyószentmiklós 10.986, Szászrégen 9.182, Székelyudvarhely 8.592, Zilah 8.154, Szilágysomlyó 7.496, Szamosújvár 6.659, Bánffyhunyad 5.450, Kézdivásárhely 5.147, Csíkszereda 5.014, Felsőbánya 4.153, Naszód 3.527.

Az Országos Magyar Párt áthelyezte irodáját. Az Országos Magyar Párt elnöksége irodáját a Szentegyház ucca 25. szám alól áthelyezte a Szentegyház ucca 4. szám, első emeletre. Telefon 30.13. Az Elnökség itt fogadja a feleket.

ERDÉLYI SZEMLE

NEMZETPOLITIKAI HETILAP,

az erdélyi magyarság legrégibb irodalmi, tudományos, művészeti, társadalmi és közgazdasági lapja.

Az Erdélyi Szemle munkássága kettős irányú: egyfelől megmutatni az erdélyi magyarság arcát és lelkiségét az egyetemes magyarság felé, másfelől összekapcsolni az erdélyi sorskérdéseket az egyetemes magyar kérdésekkel.

Ezt a nemzeti célu munkát az erdélyi lélek emelkedettségével, tisztaságával, önzetlenségével végezzük. Erdélyi szemmel figyelünk minden magyar eseményt, magyar lelkiismeret vezérel minden erdélyi kérdés feltárásában.

Fellegős szerkesztő és kiadótulajdonos:

SÜTŐ NAGY LÁSZLÓ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
KOLOZSVÁR, KOSSUTH LAJOS-U. 37.
Budapest: II. Margit körút 2. II. 3. Telefon: 157-333.

ELŐFIZETÉSI ÁR EGY ÉVRE:

magánosoknak ————— 20 P.
vállalatoknak ————— 50 P.

Egyes szám ára: 40 fillér.
Uccai és tőzsdei propaganda árusításban 20 fillér.

Diákoknak, kistisztviselőknek előfizetési kedvezmény.

Megjelenik ideiglenesen minden hó 1. és 15-én.

Törvényszéki bejegyzés száma: 868—1934 III. 25.

„FRATERNITAS“ R.-T. nyomása, Kolozsvár, Brassai ucca 10.

Dr. BIRO

gyógyszertára

KOLOZSVAR, FÖTER 4.

A biztosítási eszme diadala

Érdekes könyv második kiadása került nemrég kezembe. Hogy második kiadást ért meg a könyv, már ez magában is eredményt, sikert és értéket jelent. De nekem ezenfelül is örömmöm és elégtételelem ez a második kiadási könyv. En ugyanis már az első kiadását átolvastam, sőt írtam is róla, ismertetését hazaküldtem, de a róla szóló ismertetés sohasem látott napvilágot: a mult idők örök dicsőségére legyen mondva — nem érkezett meg rendeltetési helyére. Pedig már akkor mondanivalóim lettek volna e könyvvel kapcsolatban az én erdélyi olvasóimnak, azt szerettem volna legfőként elmondani, hogy milyen tanulságok ragadtak meg bennem ennek a könyvnek az olvasván. „Írások a biztosítási eszme diadaláért“, mondja a könyv címe. Írója Halácsy Dezső, publicista, szerkesztő, a Gazdák Biztosító Szövetkezetének sajtóelődója. Érdekes publicisztikai írásaiból — a nagyvilágba szórt magyarok helyzetéről — már az Erdélyi Szemle is közölt. Most megint olyan munkájáról van szó, mely — annak ellenére, hogy elég olvont, szűkkörűnek tetsző címe van — igen közelről érdekel minket. Hogy miért — hamar meglátjuk. Már a bevezető sorai megfognak. Az ember ugyanis azt hiszi, hogy egy ilyen című könyv s különösképp éppen a biztosítási ügyről írt közgazdasági munka csak olvont, száraz, rideg szakmunka lehet. És ezzel szemben — egy irodalmi nyelven, élvezetesen megírt kis esszét kapunk a propaganda mindig érdeklő hatásáról. S itt mindjárt megállapíthatom azt, amit előzetesen írt ismertetésemben is leszögeztem, hogy e könyv nagy ereje éppen abban áll, hogy írója valóban író, komoly író s teljes irodalmi és szakmai felkészültséggel nyult hozzá témájához. Aztán a továbbiakban is a következő, minket erdélyieként különösen közelről érdeklő fejezetekkel találkozunk: A biztosítási eszme és a magyar falu. A magyar falu jövője. A gazdatársadalom biztosítása. Biztosítás és családvédelem. Mi legyen a családvédelmi biztosítás. Közoktatásügy és biztosítás. Iskolásgyerekek általános biztosítása, balesetbiztosítása. A biztosítás kulturális jelentősége. Tiszta erkölcs és nemzet! gondolat a biztosításban. Biztosítás és takarékoság. A szövetkezeti biztosítás. Hát van-e erdélyi magyar, akit ne érdekelnének ezek? Nem tudom, hogy a magyarországiak mint voltak ezekkel a kérdésekkel, a könyv második kiadásából arra következtettek, hogy erkölcsi sikere itt is volt, de nekünk mindennél többet jelentenek ezek a kérdések, legfontosabb, legelevenebbe vágó sorskérdéseink, életproblémáink. En így néztem, így olvastam, így gondoltam ennek a könyvnek minden sorára, fejezetére. A magunk sorsát, kérdéseit láttam meg a betűk tükrében. Ép ezért szeretném, ha ez a könyv minél szélesebb körökben elterjedne, ismerjék meg társadalmi vezetőimbereink s arasson közöttünk, erdélyi magyarok közt is diadalt a szövetkezeti biztosítás nemzeterosító, nemzetgyarapító nagyszerű

eszméje. Legyen segítségünkre a jövő építésében, sorsunk újjáalakításában. Erre való tekintettel néhány fejezetére még vissza fogunk térni s legalább röviden ismertetni fogjuk minket érdeklő részelt. Hogy ezzel is emeljük, fokozzuk a könyv megérdemelt elismertetését, hatóerejét. Halácsy Dezső könyvét a biztosítási eszme fáradhatatlan harcosának, a szakkörökben határokon túl is ismert nemcsak elsőrangú szakférfinek, de a legértékesebb magyar nemzetgazdászok egyikének: Kápolnás Ödönnel, a Gazdák Biztosító Szövetkezetének igazgatójának ajánlotta s ezzel az ajánlással mintegy előre kijelölte azt az utat és szellemi irányt, amelynek jegyében könyvét írta s megjelentette. Ez az ajánlás egyúttal a legnemesebb fémmelzője is e könyvnek a biztosíték, hogy e könyv mondanivalói valóban olyanok, melyek méltók a Mesterhez s amelyeket érdemes tehát meghallgatni, de követni is érdemes — nemzeti jövőnk érdekében. Kápolnás egész multja és lelkes ügyiradata mutatkozik meg Halácsy könyvében, a mester szelleme a tanítvány könyvében. Halácsy könyve tehát nem csupán biztosítási propaganda mű, de nemzeti cselekedet is. Amelvnél örülünk s amelynek érdemes levonni a tanulságait. (snl.)

Az új magyar szociálpolitika

Valkó László dr. könyve.

Valkó László dr. könyve: Az új magyar szociálpolitika, mely nemrég jelent meg Budapesten a „Magyar Társaság“ kiadásában, a trianoni magyarság leggyakrabban támadott mezőgazdasági szociálpolitikájának a legújabb megnyilvánulásait ismerteti. Szerző Csongrád vármegye szociális tanácsadója, amely állást új intézményként szervezték meg Magyarországon, s ebben a minőségében maga is gyakorlati munkása mindannak, amit könyvében keresztül ismertet. Könyvében megismerteti az olvasót azokkal a törekvésekkel, melyek a huszas évektől fogva hatották át a mindenkor kormányzatot a magyar földművelő népesség szociális fel-emelése érdekében. A magyar kormányzat a kommunizmus és a román katonaság tevékenységéből származó vérvesztés után sem feledkezett meg a földművelő népesség szociális megsegítésének a feladatáról. Anyagi gyengesége azonban mindenkor korlátokat állított tevékenysége elé. A legújabb magyar szociálpolitika Esztergár Lajos dr. pécsi polgármester elgondolásai alapján indult meg, melynek egyik legjellegzetesebb alkotása a Szatmármegyei Közjóléti Szövetkezet. A közjóléti szövetkezet életrehívását a közigazgatási utak bürokratizmusának a kiküszöbölése képezte. A közigazgatási szervek a szövetkezeteken keresztül sokkal szabadabban és mozgékonyabban fejthetik ki tevékenységüket. A közigazgatás keretében alakult szövetkezet hitekel látja el a kisembereket, hogy felemeje és

önálló gazdasági alanyokká tegye. A hitelyujtás azonban — s ez a legfőbb jellegzetessége — nem pénzben, hanem természetben történik. Így állatokat, az apró állatoktól egészen a tehénig, ad át kölcsönt törlesztésre, sokszor az állat szaporulata, vagy termékei útján való vissza-fizetési kötelezettséggel. Előmozdítja a tagok termésének az értékesítését, a háziipari termelést, legjelentősebb tevékenységét pedig a háznélküliek házhoz juttatása képezi.

Szerző továbbiakban ismerteti saját megyéjének, Csongrád vármegyének a szociális munkaprogramját és eddig elért eredményeit. Az egyes szociális kérdések megoldásának a módját nagy körültekintéssel tárgyalja. Minden lépésnél alapos helyzetfelmérést, környezet- és egyéni tanulmányt végeznek, hogy feladatukat minél tökéletesebben érthessék el.

Valkó László dr. munkáját nemcsak a szakembereknek ajánljuk, de mindazoknak, akik a magyar szociálpolitikai kérdések s a szociális munka iránt érdeklődnek.

Nagyon üdvös lenne, ha az erdélyi nagy közönség minél nagyobb érdeklődéssel fordulna a mai Magyarország társadalmi s szociális berendezkedését és intézményeit ismertető munkák felé, hogy ismerje meg azoknak emelkedett szellemét s tevékenységének eredményeit. Könyve megírásával ebből a szempontból, különösen a mi számunkra, erdélyiek számára végzett igen értékes munkát Valkó László dr.

(o. j. gy.)

HÓMAN BALINT AZ ERDÉLYI SZELLEMISÉGRŐL.

— Talán vannak olyanok, akik úgy érzik, hogy az erdélyi szellem hangoztatása és állandó példaként való odaállítása elentéteket idéz fel a magyar és erdélyi szellem között. Ez tévedés, mert az erdélyi szellemről beszélve, a magyar szellemiség egyrésze gondolunk. Az erdélyi szellemiség fejezi ki talán a leghivebben az igazi magyar szellemet, kifejezi a magyar sorsot, azt, hogy a magyar nemzet évszázadok óta áll őrt Kelet felé, a nyugati kultúra határán. Az erdélyi szellem szükségét érzi minden magyar erő összefogásának és az összes ellentétek kiküszöbölésének. Amiről mi is sokat beszélünk, de megvalósítani sohasem tudjuk, azt megvalósították Erdélyben, a felekezeti és társadalmi különbségeken felül emelkedő magyar élet élését. Az erdélyi magyarok törekvése a magyar erők mind teljesebbé tétele és ebből fakad az a nagy művelődési készség, amely Erdély minden rétegében észlelhető. Az erdélyi szellemiség a művelődés minden terén a tizenhatodik század óta napjainkig nagyon erőteljesen nyilvánul meg.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetének új szervezetet állít fel Erdély városaiban és községeiben, mivel mint magyar állami érdekeltségű intézet, a román uralom alatt elvesztette itteni szervezetét. Az intézet „Erdélyi Főközigazgatósága“ a visszacsatolt egész területre szóló hatáskörrel — valamint „Kolozsvármegyei Vezénképviselete“ máris megkezdették működésüket Kolozsvárt, Deák Ferenc ucca 46. szám alatt. A Szövetkezet vezér-, fő- és községi képviselőket felvesz.